

Uit&Thuis

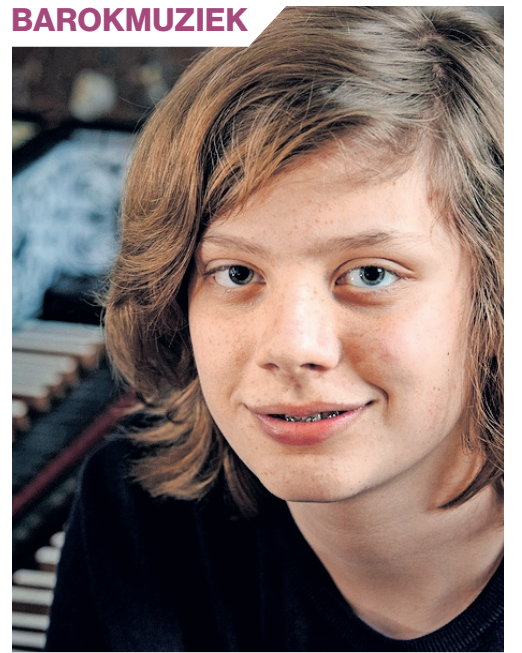
Over uitgaan, lezen, luisteren en kijken

donderdag
13 februari 2020
ST

Jaknikkers	2
L'Orfeo	3
Het Buitenhuis	4
Een goed glas	9
Televisie	10
Weer	12

BAROKMUZIEK

Bachconcert voor vier klavecimbels

David Zielman (14) uit Kampen kreeg een klavecimbel van musicus en barokspecialist Ton Koopman (75) te leen. Zondag spelen ze samen werken van Bach. **►P9**

FILM

Game-held Sonic the Hedgehog in speelfilm

De razendsnelle egel Sonic belandt net als E.T. bij toeval op aarde. Dr. Robotnik (Jim Carrey) probeert hem te vangen. **►P6-7**

Stef Bos komt tijd tekort

Tournee Met nieuwe muziek voor volwassenen én kinderen maakt Stef Bos een laatste lange tournee. „Er is gewoon te weinig tijd voor alles wat er in mijn kop zit.” **►P2-3**

FOTO REINIER VAN WILLIGEN

▲ Aan de keukentafel in huize Robben; Jaap (links) en Ronald Giphart. FOTO ISTAR VERSPUIJ

Zeg maar ja tegen het leven

Nu iedereen overal tegen is en dat vooral op sociale media laat merken, bieden schrijvers Ronald Giphart (54) en Jaap Robben (35) in het theater een tegenwicht, met *Alle soorten ja*.

Mirjam van Zelst

Hoe komen jullie erbij om het theater in te gaan?

Ronald: Onze regisseur Gerard van Kalmthout maakt al twintig jaar voorstellingen met mij en schrijvers als Mulder en Chabot. Ik zou eigenlijk met Bart Chabot op tour gaan, de theaters waren al besproken, maar hij heeft hartproblemen en een tumor in zijn hoofd. Gerard kende Jaap onder andere van *Into the great wide open* en stelde voor om met hem samen te werken.

Jaap: Ik ben tenslotte ook een lange, kale man.

Ronald: Ik had zijn werk al gelezen en vind *Zomer-vacht* een hoogtepunt in onze literatuur.

Jaap: We kenden elkaars werk, we volgden elkaar al. Toen we elkaar ontmoetten, zagen we dat de chemie ook werkte. We schrijven heel verschillend maar we delen absoluut een levensliefde, een soort positivisme. Tijdens het brainstormen kwam dan ook snel de titel *Ja* op. Toen bleek dat er al een voorstelling was met die titel hebben we er *Alle soorten ja* van gemaakt. We willen troost bieden, wat literatuur en poëzie ook kunnen doen. Er worden niet voor niets vaak een gedicht gelezen bij begrafenissen, huwelijken en geboortes.

Moet een schrijver in deze tijden niet juist boos zijn?

Jaap: Het is wel zo dat je je als schrijver steeds bewuster wordt van je rol in de samenleving. Vijftien jaar geleden hoefde je niet geëngageerd te zijn, dat is gekanteld. Maar engagement zit hem niet perse in politiek. Als je schrijft ben je altijd geëngageerd, betrokken. Wat je vertelt komt voort uit een soort vuur. In mijn gedichten is dat vaak iets kleins. Dat is ook 'ja' zeggen; openstaan voor schoonheid.

Ronald: Wij hebben het over een positieve levensinstelling. Ik kom uit een progressief nest. Mijn moeder, Wijberig Jabaaij, was in de jaren 80 lid van de Tweede Kamer voor de PvdA. Wij leerden thuis dat de mens in principe goed was en dat geloof ik nog steeds. De negatieve kanten worden tegenwoordig wel heel erg belicht en ik hou ervan daar een nuance in te zoeken. Focussen op de problemen omtrent nieuwe Nederlanders gaat voorbij aan alle positieve zaken. We hebben het in onze voorstelling trouwens wel over de Tweede Wereldoorlog.

Jaap: Positivisme sluit het negatieve niet uit. Ik heb een fascinatie voor het schurende. Het gaat ook over nieuwsgierigheid. Door 'ja' te zeggen kom je een stap verder in het leven. En dan heb ik het niet over een hippie- christelijk soort 'ja'.

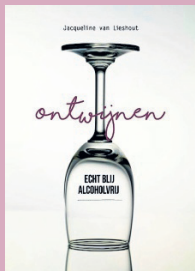
Wat zoekt een schrijver in het theater?

Jaap: Ik heb deze kant ook in me. Ik kom van de theaterschool. Het boort een andere laag aan. Als schrijver zit je maar op je kamer de hele dag te tikken. Je bent er nooit bij als iemand je leest.

Ronald: Performen is een andere tak van sport. Als je de teksten van een cabaretier leest, zijn ze nooit zo leuk. Het hoort wel bij literatuur; we komen ten slotte voort uit een orale traditie. Met het vertellen van verhalen is het allemaal begonnen. Je trekt een ander register open en dat moet je leren. Je kunt niet ingetogen zachtjes voorlezen. Je moet je best doen de aandacht van het publiek vast te houden.

■ Giphart en Robben, *Alle soorten ja*, 27-02 Kampen, 12-03 Steenwijk en 20-03 Deventer.

NUCHTER LEVEN ZONDER ALCOHOL

Ontwijnen, Jacqueline van Lieshout. De voordelen van een blij alcoholvrij leven worden in dit rauwe, eerlijke en vooral inspirerende boek beschreven.

Chardonnee, Clare Pooley. Dagboek over keihard gevecht tegen drankverslaving maar ook een grappige en positieve kijk op katerloos leven.

Nou, nog eentje dan, Mariëtte Wijne. Ontnuchterend stappenplan van auteur die op haar 13e begon met sterke drank en stopte op haar 44e.

Uit&Thuis

▲ Vlnr: Nanine, Lonneke, Marlou en Monique. FOTO JEROEN DIETZ

Behalve het orkest en de zangers stuurt dirigent Hernán Schwartzman in L'Orfeo ook een kunstwerk aan: de ingenieuze sculptuur 'Ego'. Monteverdi's 'oer-opera' over de mythische figuur Orpheus. Een hedendaags totaalkunstwerk.

Verteller van verhalen

Tournee Niet een, maar twee nieuwe cd's bracht hij uit; 'Tijd om te gaan leven' voor volwassenen en 'Ridder van Toledo' voor kinderen. We spraken Stef Bos aan de vooravond van zijn laatste lange tournee. „Er is gewoon te weinig tijd.”

Anne Grundel

Spannend vindt hij het het niet, beginnen aan zijn laatste lange tournee. Van melancholie, een gevoel dat hem vroeger nogal eens kon overvallen aan het einde van een tournee, is evenmin sprake. „Het gaat niet meer om mij. Het gaat alleen nog om de verhalen die ik wil vertellen. En die komen vanzelf. Mijn vader zei vroeger altijd 'Jongen, we zijn niets meer dan de blaadjes aan een boom' en zo is het.

Aan verhalen geen gebrek, zo blijkt al gauw. Bos kan levendig vertellen over dingen die hij meemaakt in zijn leven, die hem zó tot de verbeelding spreken, dat er haast als vanzelf nieuwe muziek ontstaat.

Zonder melodie

„Zo zei mijn vrouw (de Zuid-Afrikaanse Varenka Paschke) eens 'Je hebt helemaal geen pak, dat kan toch niet!' Mij maakte het niet uit, maar ik liet me overhalen om samen met een vriendin van mijn vrouw af te reizen naar Napels, naar *Spaghetti Maffia*, een afgelegen fabriekje waar 200 man aan het werk was en waar twee gasten aan een tafeltje zaten bij eigenaar Giovanni; eentje zonder oog en eentje zonder hand, maar met zo'n haak als Kapitein Haak. Hoewel mijn bedoeling was om snel een pak te halen, kwam het gesprek op de Italiaanse schrijver Luigi Pirandello. Bleken we allebei groot liefhebber van te zijn! Vier uur later dan gepland verliet ik de fabriek met twee op maat ge-

Mijn vader zei vroeger al 'jongen, wij zijn blaadjes aan een boom'

— Stef Bos

maakte pakken, die mij steeds via 'de haak' waren aangereikt. Tijdens zo'n bezoek groeit bij mij meteen een idee voor nieuwe muziek, een verhaal dat verteld moet worden.”

Of het verhaal van zijn vaste pianist Steven Cornillie, die vanwege een fysiek probleem nog slechts zeven vingers kan gebruiken. „Zijn pianospel veranderde, maar in positieve zin. Ik luisterde er vanuit een andere invalshoek naar en het maakte mij rustig. Op dat moment besloot ik het in te brengen als rustpunt op het nieuwe album *Tijd om te gaan leven*.”

Het album opent en eindigt met instrumentaal pianospel, met de typerende titels *Voor de tijd* en *Voorbij de tijd*. Halverwege het album horen we *In de tijd*, eveneens enkel pianomuziek, temidden van levenslustige nieuwe liedjes als *Haal mij uit mijn hoofd*, *Mooier met de tijd* of *Ons Hoofd is een Huis*, waarvoor hij de samenwerking zocht met rapper Diggy Dex. „Of die samenwerking een manier is om in verbinding te blijven met de jeugd? Nee, geenszins. Ik vind rap gewoon een heel interessante muziekvorm. Zingen, bijna zonder melodie. Daar herken ik ook mezelf in. En rappers durven in hun teksten heel persoonlijk te zijn. Dat geldt voor mij ook. Ik kan alleen maar zingen over wat ik voel.”

Onvermogen

Voor het eerst doet hij dat nu ook in de vorm van kinderliedjes. Alhoewel, die omschrijving doet zijn album *Ridder van Toledo* eigenlijk tekort. „Het zijn nummers die het kind in onszelf aanspreken, die ons terugvoeren in de tijd en een beroep doen

L'Orfeo als modern totaalkunstwerk

Ingrid Bosman

Een blok, noemt kunstenaar Lonneke Gordijn van Studio Drift het 4,5 bij 9 meter grote kunstwerk *Ego*, dat speciaal voor deze opera werd ontworpen. Het klinkt bedrieglijk massief, voor een zwevende, beweeglijke installatie die met de hand is geweven uit haar-dunne draad van fluorkoolstof. „*Ego* belichaamt het veranderende perspectief van Orfeo, de beperkingen van zijn geest en wat

er gebeurt wanneer alles waar je in het leven zeker over was uit elkaar valt”, vertelt Gordijn. De buitengewone vormgeving maakt van deze L'Orfeo (1607) een hedendaags totaalkunstwerk, met regisseur Monique Wagemakers, kunstenaar Lonneke Gordijn, choreograaf Nanine Linning en modeontwerper Marlou Breuls aan de basis. „Een intens proces, maar vooral een te gekke ervaring. Met als uitgangspunt: hoe kan het dat de mythische zanger Orpheus,

die probeert zijn geliefde Euridice van de onderwereld te redden, door de eeuwen heen talloze kunstenaars is blijven inspireren?”, aldus Wagemakers. **Studio Drift laat natuur en techniek samensmelten** in wonderlijke installaties. Monique Wagemakers: „Lonneke Gordijn opereert met haar werk op de grens van leven en dood, van dag en nacht, van in starheid bevroren of in beweging komen. Precies dat

waar Orfeo over gaat. Het werk van Nanine Linning sluit er naadloos bij aan. Wars van hokjes combineert zij dans met design.” **Als zoveelste maker wilde Wagemakers verder kijken** dan het etiket van rouw dat deze opera standaard opgeplakt krijgt. „De kern is: Orfeo blijft in het verleden hangen. Ook wanneer het geluk er is, is hij niet in staat om dat geluk te voelen.” Waarmee de spiegel recht voor onze neus

hangt. Wagemakers: „We hebben allemaal iets van Orfeo in ons. Op desastreuze momenten wil je het liefst de tijd terugdraaien. Orfeo voegt de daad bij het woord en haalt zijn geliefde terug uit het schimmenrijk. Hij kan alleen de verleiding niet weerstaan om naar haar om te kijken, waarna hij haar alsnog verliest.” **■ L'Orfeo door de Nederlandse Reisopera, 15-02, 20.00 uur in Theater De Spiegel Zwolle.**

op onze eigen verbeeldingskracht. Naast de klassieker *Mama is morgen van mij*, die hij in 1995 schreef voor Kinderen voor Kinderen maar nu zelf uitvoert, kent het album tien nieuwe liedjes. *Te laat* bijvoorbeeld. „Ik hoorde mezelf steeds mopperen op mijn kinderen, alle drie nog in de basisschoolleeftijd. Altijd te laat opstaan voor school, altijd maar gehaast ontbijten en ik die aldoor maar liep te roepen ‘Zijn we weer te laat!’ Kinderen confronteren je met je eigen onvermogen en dat viel me tegen van mezelf. Ik besloot het anders te doen. Niet meer mopperen, maar zingen. Werkt veel beter.”

De vraag of zijn eigen kinderen ook naar de muziek van hun vader luisteren, roept direct een herinnering op. „Mijn zoon is nu tien, hij zou dat uit

zichzelf nooit toegeven. Maar vorig jaar waren we met vrienden op vakantie en vroeg in de ochtend zagen onze vrienden hem vanuit hun tent langs een riviertje wandelen, onder tussen liedjes van mij zingend. Op het ontroerende af. Mijn zoon luistert overigens ook graag naar Halle-luja van Jeff Buckley, vind ik prachtig. Mijn dochter daarentegen luistert alleen naar die dansmuziek van tegenwoordig. Horendol word ik ervan. Voor haar schreef ik het nummer *Kijk eens wat ik kan*.”

Tijd

Naarmate hij zelf ouder wordt, merkt Bos dat tijd steeds meer een rol gaat spelen in zijn leven. „Er is gewoon niet genoeg tijd om alles te doen wat ik zou willen. Ik heb voor de ko-

mende tien jaar al nieuwe muziek in m'n kop, maar als ik met elke tournee een half jaar onderweg ben, raakt de tijd te vroeg op.”

Voor Bos reden om nu voor de laatste keer een lange tournee te doen en daarna alleen nog projectmatig op te treden. „Ik ga hierna zeker de theaters nog in en ik klim echt nog wel dat podium op, maar niet meer zo lang achter elkaar. Ik heb bijvoorbeeld nu al het idee om volgend jaar twee maanden op het podium te staan met zes strijkers. En ik ga voor een korte periode het theater in met Dirk Jan Roeleven, waarin zijn boek *De nieuwe fiets* en mijn daarbij geschreven nummer *De klim* centraal staan. Dat projectmatige geeft me tegelijk meer ruimte om bij mijn gezin te zijn.

Bos en zijn gezin wisselen het wonen in Zuid-Afrika en België om de paar maanden af. „Nu de kinderen nog op de basisschool zitten kan dat nog, In Zuid-Afrika begint het schooljaar in januari. Na drie maanden, straks in april, komen Varenka en de kinderen naar hier en in de zomerperiode keren we met z'n allen terug naar Kaapstad. Soms een beetje gedoe, maar vooral heel avontuurlijk. En dat avontuurlijke zit ook gewoon in mij. Ik zou niet anders willen.”

■ **Stef Bos tourt met muziek van zijn nieuwe albums *Tijd om te gaan leven* en *Ridder van Toledo* langs diverse theaters; 15-02 in de Deventer Schouwburg, 19-02 in de Hanzehof Zutphen en 04-04 in De Meenthe in Steenwijk.**

▲ **Stef Bos in zijn speciaal in Napels op maat gemaakte pak, aangereikt door 'de man met de haak'.** FOTO

REINIER VAN WILLIGEN